

પ્રકરણ-6

ઉપસંહાર

ઉપસંહાર

બધી નવલકથાઓનાં મારા અભ્યાસને અંતે જે તારણો છે તે નીચે મુજબ છે :

- * આ બધી જ નવલકથામાં સર્વ સાધારણ બાબત એ છે કે, મોટા ભાગની સમસ્યાઓ કહેવાતા ધર્મનાં દંભની અથવા પુરુષપ્રધાન સમાજવ્યવસ્થાની દેણ છે. સાથે સામાજિક કે ધાર્મિક મૂલ્યો પાળવા માટેના દુરાગ્રહમાંથી જન્મી છે.
- * અહીં ત્રણ પ્રકારની સ્ત્રીઓ છે, એક જૂની પેઢીની, બીજી વચલી પેઢીની અને ત્રીજી આજની નવી સ્ત્રી (નીઓ વુમેન)
- * જૂની હોય કે નવી પેઢી બધી સ્ત્રીઓનાં તણાવ, ત્રાસ, દુઃખનું કારણ પુરુષ પ્રધાન સમાજ વ્યવસ્થાને કારણે પતિ અથવા બીજા પુરુષો દ્વારા થતું દમન છે.
- * જૂની પેઢીની બધી સ્ત્રીઓ પોતાના જીવનના દુઃખને ભાગ્ય માની સહન કરીને પુરુષની સત્તાને અનુસરનારી અને કેન્દ્રમાં રાખીને પોતાની જાતને નગણ્ય માનીને જીવનારી સ્ત્રીઓ છે. તેઓ વિરોધ કરતી જ નથી.
- * વચલી પેઢીની સ્ત્રીઓ પોતાના પતિના પુરા દબાણ નીચે રહેવા તૈયાર નથી પણ તેમનામાં ખુલ્લેઆમ વિરોધ કરવાની, સ્વતંત્ર નિર્ણય લેવાની ભાગ્યે જ ત્રેવડ છે. તેઓ પોતાના ભોગે ય કુટુંબ જાળવી રાખવા માંગે છે. વળી મોટા ભાગની સ્ત્રીઓ પોતાના પતિ પર નિર્ભર હોવાને કારણે ય વિરોધ નથી કરી શકતી.
- * એમાં અવન્તિકા દેવી જેવી અપવાદરૂપ સ્ત્રી પણ છે, જે આર્થિક રીતે પરાવલંબી નથી. એમણે સ્વતંત્ર રીતે જીવવાનું સ્વીકાર્યું છે, પણ છતાં અંતે પતિને પોતાને ઘેર લઈ આવે છે, અનુપાએ પણ ફરી જ્યારે સહજીવન આરંભ્યું ત્યારે તે મિહિરને ઘેર જવાને બદલે મિહિરને પોતાને ઘેર લઈ આવે છે.

- * અને છેલ્લા પ્રકારની સ્ત્રીઓ છે તે સાંપ્રત સ્ત્રી તરીકે પોતાની મહેચ્છાની પૂર્તી માટે, કોઈ બાંધછોડ કરવા તૈયાર નથી.
- * આ બધી જ નાયિકામાં સર્વસાધારણ બાબત આત્મસન્માન જાળવવાની ઈચ્છા. આ બધી નવલકથાની નાયિકાઓ અથવા બીજી સ્ત્રીઓ પોતાના ઘરનાં કે બહારનાં પુરુષો દ્વારા અવગણના કે અવમાનના પામીને ઘવાઈ છે, અને એને કારણે જ તેઓ પોતાની વર્તમાન પરિસ્થિતિ અંગે વિચારતી થઈ છે, અને તેમાં પરિવર્તન લાવવા સંઘર્ષરત થઈ છે. નવી સ્ત્રી માત્ર પ્રેમને ખાતર કે કોઈ મહત્ ઉદ્દેશને માટે નહિ પોતાના ગૌરવની રક્ષાએ માટે, પદ, પૈસો અને પ્રતિષ્ઠા માટે પણ છૂટાછેડા લેતા ખચકાતી નથી.
- * આમાંની ઘણી સ્ત્રીઓ સમાજનાં નક્કી કરેલાં નૈતિક મૂલ્યોને અવગણીને જીવન જીવતી હોવા છતાં મહત્વની વાત એ છે કે, તેમનામાં અપરાધબોધ જોવા મળતો નથી.
- * આ બધી નાયિકાઓ કે સ્ત્રીઓ પોતાના પતિ, ભાઈ કે બાપને માટે ઘૃણા કે તિરસ્કાર સેવતી નથી. એમનાથી ચડિયાતા સાબિત થવાની એમને મહેચ્છા નથી. તેઓ ઈચ્છે છે તેઓ માત્ર તેમના સન્માનને જાળવવાની તીવ્રતમ ઈચ્છા. તેમને પણ પુરુષની જેમ માનવ માનવામાં આવે. તેમને પણ સમાજમાં સમાન સ્થાન અને વિકસવા માટેની સમાન તક પ્રાપ્ત થાય.
- * સાંપ્રત સ્ત્રીઓ પોતાની બાબતે સ્વતંત્ર નિર્ણયો લેવા માંગે છે.
- * આજની સ્ત્રી પોતાના અભ્યાસનો ઉપયોગ કરવા માંગે છે.
- * સાંપ્રત સ્ત્રી સમાજમાં પોતાના માન અને સ્થાન બાબતે સભાન છે.
- * સાંપ્રત સ્ત્રી સગવડના ભોગે પણ પોતાની મહત્વાકાંક્ષા અને સ્વપ્નાઓ સાકાર કરવા માંગે છે.

- * સાંપ્રત સ્ત્રી કુટુંબની સાથે રહીને પુરુષની જેમ જ પોતાના માટે પદ, પ્રતિષ્ઠા અને પોતાની કમાણીના રૂપિયા ઝંખે છે.
- * સાંપ્રત સ્ત્રી પોતાની કેડી કોઈના આધારે નહીં પોતાની મહેનતથી તૈયાર કરવા માંગે છે.
- * અને છેલ્લા પ્રકારની સ્ત્રીઓ છે તે સાંપ્રત સ્ત્રી તરીકે પોતાની મહેચ્છાની પૂર્તી માટે, કોઈ બાંધછોડ કરવા તૈયાર નથી.
- * સાંપ્રત સ્ત્રીઓ પોતાના ગૌરવને અને આત્મસન્માનને જાળવવા પરિવાર કે પ્રેમીને પણ છોડતાં ખચકાતી નથી.
- * સાંપ્રત સ્ત્રીઓ ક્યારેક પુરુષની જેમ જ પોતાના સ્વપ્નો પૂરા કરવા શામ, દામ, દંડ, ભેદ બધાં જ શસ્ત્રો અપનાવે છે.
- * સાંપ્રત સ્ત્રીઓને પુરુષ વિનાની દુનિયા નથી જોઈતી. પુરુષ સાથે સમાન કક્ષાએ સહઅસ્તિત્વ જોઈએ છે. કુટુંબમાં પુરુષના જેટલી જ વિકાસની તકો જોઈએ છે. પોતાની ઈચ્છાઓ, શોખ અને મહત્વાકાંક્ષાઓ માટે પર્યાપ્ત અવકાશ જોઈએ છે.